שכו א מיי' פ"כ מהל' סנהדרין הלכה ז סמג עשין כז טוש"ע חו"מ סימן י סעיף א:
שכז ב מיי' פ"כ מהל' אישות הל' א סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סימן קיג סעיף א:
שכח ג ד מיי' פ"ו מהל' ממרים הלכה ו סמג עשין קיג טוש"ע י"ד סימן רמ סעיף יז:
שכט ה מיי' שם הלכה א:

אמור לחכמה אחותי את · שתהא בקי בה כאחותך שאסורה לך אי נמי מסיפא דקרא ומודע לבינה תקרא שתהא ידוע לך : כחצים ביד גבור · שנלחם בהם עם אויביו : כן בני הנעורים · תלמידיו של אדם הקבוין בגיו כמו שאמר יחזקיהו (ד"ה ב כט) בני עתה אל תשלו ואומר הנה אנכי והילדים אשר נתן לי וגו' (ישעיה ח) : אשר מלא את אשפתו מהם · משום דדמינהו לחצים נקט לשון מילוי אשפה : את אויבים בשער · סיפא דאשרי הגבר הוא : נעשו אויבים · מתוך שמקשים זה לזה ואין זה מקבל דברי זה : את והב בסופה · הכי דריש לה ספר מלחמות מלחמה שעל ידי ספר, אהבה יש בסופה : ושמתם את דברי אלה סם תם · שלם שאינו חסר שום הנאה : מה שהנאתך · כל מה שדעתך נוחה הימנו ותפי' דבש וכל מיני מתיקה שקשים למכה : נומי · למחים בורפיליו"ש בלע"ז . אם תטיב · לקח טוב : שאת · תתנשא על יצרך : משאו ומתנו · של יצר הרע באדם להחטיאו : ואם אתה רוצה · עסוק בתורה ואתה מושל בו : כל היום · קרא יתירא הוא ללמדך שכל שעות היום רעתו מתחדשת : מנוול זה · יצר הרע מתגרה בך : מתפוצץ · שהתורה כאש נמשלה המפעפע את הברזל : אלא בתו בידו היא · בתמיה כלום יכול להרגיל לבו אנשים להשיאה דאמר קרא ואת בנותיכם תנו לאנשים : ראה חיים · אומנות שתחיה בו עם אשה מקיים אומנות לאשה : אם אשה · האמור כאן = אשה ממש היא כשם שמלינו שחייב אדם להשיאו אשה כך חייב כו' : מאי בינייהו · מאי קא מוסיף ר' יהודה : עיסקא · אם למדו סחורה לת"ק הרי למדו חיים לרבי יהודה דאתי לטעמא אומנות דוקא דכמה פעמים שאין לו במה לעשות סחורה ועומד ומלסטם : דמיחייב אבא למיעבד לברא · כגון למולו ולפדותו והכי משמע מתני' כל מצות שהאב מצווה על מעשה הבן : המוטלת על הבן · כגון כיבוד ומורא : סיפק · יכול, שאין מוחה בידו : רשות אחרים · בעלה : נתגרשה · מבעלה הרי היא כאחיה במצות כיבוד : ודאי בהבאה אי אפשר · להקישה שאין הבאה כלפי מעלה : וכן בדין · שיוקשו לכיבוד ומורא על הבן שהרי אף הן שותפין למקום בו : שלשה שותפין הן · מפרש בברייתא במסכת נדה איש מזריע לובן שבו אשה מזרעת אודם שבו והקדוש ברוך הוא נופח בו נשמה מראה עין ושמיעת אוזן ודיבור : מסדלתו

אם ברזל הוא מתפוצץ · תימה דהא קרא משמע שהפטיש מפוצץ סלע ומשברו וכן קשה בפרק דיני ממונות (סנהדרין דף לד.) דקאמר מה פטיש מתחלק לכמה ניצוצות אף דברי תורה מתחלק לכמה טעמים ושם גרים רשב"ם מחלק ול"ג מתחלק ויש שגורס כאן אם ברזל הוא מפעפע ואם סלע הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש וכפטיש יפוצץ סלע שהאש מפעפע הברזל והפטיש מפוצץ את הסלע ור"ת מפרש שהסלע משבר את הברזל וה"ק וכפטיש יפוצץ מכח סלע כדאמר במדרש *מעשה באחד שלקח סנפירינון לבודקו נתנו על הסדן והכה בקורנס נשבר הקורנס ונחלק הסדן והסנפירינון לא זז ממקומו* : שיש רשות אחרים עליה · ואע"ג דמעשה ידיה לבעלה מדרבנן בעלמא מ"מ איכא מצויה אצל אביה אלא אצל בעלה : ככל

[רבה איכה פ' זכו נזירים]

אמור לחכמה אחותי את וגו' ואומר קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך ואומר כחצים ביד גבור כן בני הנעורים ואומר חצי גבור שנונים ואומר חציך שנונים עמים תחתיך יפלו ואומר אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער מאי את אויבים בשער? אמר רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה : *ת"ר ושמתם=סם תם, נמשלה תורה כסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני, כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה *נומי כך הקב"ה אמר להם לישראל בני *בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר הלא אם תטיב שאת ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנא' לפתח חטאת רובץ ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך שנאמר ואליך תשוקתו ואם אתה רוצה אתה מושל בו שנאמר ואתה תמשל בו *ת"ר קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו *אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר רק רע כל היום ואמר *ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו תנא דבי ר' ישמעאל בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא, נימוח, ואם ברזל הוא, מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע אם אבן הוא נימוח שנאמר הוי כל צמא לכו למים ואומר אבנים שחקו מים : להשיאו אשה: מנלן? דכתיב קחו נשים והולידו בנים ובנות, וקחו לבניכם נשים, ואת בנותיכם תנו לאנשים *בשלמא בנו בידו אלא בתו בידו היא? הכי קאמר להו ניתן לה מידי ולבשיה ונכסיה כי היכי דקפצו עלה אינשי : ללמדו אומנות: מנלן? אמר חזקיה דאמר קרא ראה חיים עם אשה אשר אהבת אם אשה ממש היא כשם שחייב להשיאו אשה כך חייב ללמדו אומנות אם תורה היא, כשם שחייב ללמדו תורה כך חייב ללמדו אומנות : ויש אומרים אף להשיטו בנהר: מאי טעמא? חיותיה הוא : רבי יהודה אומר כל שאינו מלמדו אומנות מלמדו ליסטות : ליסטות ס"ד אלא כאילו מלמדו ליסטות. מאי בינייהו? איכא בינייהו דאגמריה עיסקא : כל מצות האב על הבן וכו' : מאי כל מצות האב על הבן? אילימא כל מצותא דמיחייב אבא למיעבד לבריה' נשים חייבות והתניא *האב חייב בבנו למולו ולפדותו אביו אין אמו לא? אמר רב יהודה הכי קאמר כל מצות האב המוטלת על הבן לעשות לאביו אחד אנשים ואחד נשים חייבין תנינא להא דת"ר *איש אין לי אלא איש, אשה מנין כשהוא אומר תיראו הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל איש? איש *סיפק בידו לעשות, אשה אין סיפק בידה לעשות מפני שרשות אחרים עליה אמר רב אידי בר אבין אמר רב נתגרשה, שניהם שוים *ת"ר נאמר כבד את אביך ואת אמך ונאמר כבד את ה' מהונך השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום נאמר איש אמו ואביו תיראו ונאמר את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד השוה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום נאמר מקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו השוה הכתוב ברכת אב ואם לברכת המקום אבל בהכאה ודאי אי אפשר, וכן בדין, ששלשתן שותפין בו *ת"ר שלשה שותפין הן באדם הקב"ה ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני *תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו

[וע"ע תוס' שבת פח: ד"ה מה ותוס' סנהדרין לד. ד"ה מה פטיש ותוס' סוכה נב. ד"ה אם]

ספרי פ' עקב (עירובין נד)
ע"ז ה: [ב"ב טז.]
ספרי פ' עקב סוכה נב.
[שם איתא ר' שמעון בן לקיש]
כתובות נב:
[לעיל כט.]
ת"כ פ' קדושים תוספתא פ"א
[לקמן לה.] ב"מ לג. ת"כ פ' קדושים
מכילתא פרשת יתרו

משלי ג | תהלים קכז | תהלים קכ | תהלים מה | תהלים קכז | במדבר כא | דברים יא | בראשית ד | בראשית ח | תהלים לז | ירמיה כג | ישעיה נה | איוב יד | ירמיה כט | קהלת ט | שמות כ | משלי ג | ויקרא יט | דברים ו | שמות כא | ויקרא כד | נדה לא.

תוס' ר"י הזקן

חיותא הוא אם [יפול] לים יטבע' עיסקא א) להיות סוחר הוי אומנות שפעמים מפסיד ואיכא דאמרי איפכא : ספק לשון ספוק שאינו ברשות אחרים אבל אשה היא ברשות בעלה: השוה הכתוב ברכת אם ששוים למיתה אחת שמגדף ומקלל אביו ואמו בסקילה · וכן בדין שישוה בכל מה שאפשר שהרי שלשתן שותפי' בו: משדלתו מפתה אותו' תרגום וכי יפתה ארי ישדל: כבוד דכתיב כבד את אביך ומורא כתיב איש אמו ואביו תיראו' (ול' הר"ם בממרי' פ"א · הקדים אב לאם לכבוד והקדים אם לאב למורא' ללמד ששניהם שוין בין למורא בין לכבוד ע"כ לא ידעתי למה עזב טעם האמור בגמ') ·

א) נראה דצ"ל עיסקא להיות סוחר לת"ק חיותיה הוי אבל לא דמי לאומנות שפעמים מפסיד וכו' ·